

Adroddiad Adran Gwasanaethau Corfforaethol ar weithrediad y Polisi Iaith a chyfraniad tuag at wireddu Strategaeth Iaith Gymraeg 2023 - 2033

Dyddiad	9fed o Chwefror 2026
Adran	Gwasanaethau Corfforaethol
Awdur	Ian Jones, Pennaeth

1. Pa bolisïau a chynlluniau sydd mewn lle o fewn eich adran er mwyn cyfrannu at amcanion y strategaeth iaith? Nodwch y maes blaenoriaeth (blynyddoedd cynnar, dysgu, gwaith a gwasanaeth, y gymuned neu ymchwil a thechnoleg)

Mae gan Adran Gwasanaethau Corfforaethol bolisïau, cynlluniau strategol, prosiectau a ffrydiau gwaith penodol sydd yn cyfrannu at amcanion y strategaeth iaith.

Gweler isod enghreifftiau o sut mae'r Adran yn cyfrannu at amcanion y strategaeth iaith:

Polisïau a chynlluniau strategol perthnasol:

Polisi Caffael - Mae Polisi Caffael Cynaliadwy a Strategaeth Caffael wedi ei diweddarau yn ystod 2025 ac ar hyn o bryd yn cael eu cyflwyno i'r pwyllgorau perthnasol ar gyfer cael eu mabwysiadu. Mae'r polisi a'r strategaeth yn cynnwys gofynion iaith.

Cymraeg 2050 - 'Miliwn o siaradwyr' - Mae Strategaeth Cymraeg 2050 Llywodraeth Cymru yn nodi dull hirdymor y Llywodraeth o gyrraedd y targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Mae tri phrif thema, sef 'cynyddu nifer siaradwyr Cymraeg', 'cynyddu defnydd o'r Gymraeg' a 'creu amodau ffafriol'. Rydym yn gweithio yn gyson tuag at geisio hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn unol â Strategaeth Llywodraeth Cymru.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 – Mae 'Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu' yn un o brif nodau llesiant y Ddeddf.

Cynllun Cydraddoldeb 2024 – 2028 - Pwrpas y cynllun cydraddoldeb yw lleihau anghydraddoldeb rhwng pobl sydd â nodweddion cydraddoldeb a phobl sydd ddim yn rhannu un o'r nodweddion. Mae amcanion y cynllun yn cyffwrdd â phob maes gwaith o fewn y Cyngor, ac yn rhoi fframwaith yn ei le i wella tegwch o fewn y sefydliad ac i sicrhau ein bod yn trin pobl yn ôl anghenion. Mae'r Gymraeg yn ganolog i holl agweddau'r cynllun.

Prosiectau Cynllun y Cyngor 2023 - 2028

- **Cadw'r Budd yn Lleol** - Mae prosiect Cadw'r Budd yn Lleol yn ceisio uchafu'r budd lleol ac yn hyn hyrwyddo a datblygu'r iaith. Mae bosib i ni asesu tendrau ar sail hyn ac mae mesurau iaith wedi datblygu. Mae'r mesurau yn cynnwys asesiad o swm ariannol ac adnodd amser mae cwmnïau yn gynnig wrth gyflawni gwaith. Mae'r

Uned hefyd wedi bod yn gweithio gyda'r Tîm Iaith i adnabod cwmnïau i dargedu ar gyfer cynllun 'Cynnig Gymraeg' Comisiynydd y Gymraeg.

- **Gwynedd Gymraeg** - Mae 'Gwynedd Gymraeg' yn ffrwd gwaith o Gynllun y Cyngor, gyda'r Adran Gwasanaethau Corfforaethol yn arwain ar brosiectau i 'Hybu defnydd o'r Gymraeg gan drigolion Gwynedd'. Mae'r holl brosiectau dan Strategaeth Iaith Gwynedd 2023 – 2033 yn cyfrannu at y gwaith. Mae gwaith Strategaeth Iaith Gwynedd wedi ei rhannu i 5 maes gweithredu, ac rydym hefyd yn dangos sut mae amcanion ein strategaeth yn cyfrannu at 3 prif faes strategaeth Gymraeg 2050.
- **Ymchwil** - Mae'r Gwasanaeth Ymchwil a Gwybodaeth yn dadansoddi a rhannu gwybodaeth am sefyllfa'r iaith Gymraeg yn y sir, er mwyn llywio penderfyniadau a pholisïau ar draws y Cyngor gan gynnwys Cynllun y Cyngor.

Blaenoriaethau Cynllun Ffordd Gwynedd 2023 - 2028

- **Gweithlu Bodlon ac Iach** - Mae Gweithlu Bodlon ac Iach yn un o flaenoriaethau ffrwd gwaith Cynllun Ffordd Gwynedd. Mae Cynllun Llesiant staff newydd ei fabwysiadu fel rhan o'r ffrwd gwaith hynny ac mae'r gynhaliaeth Llesiant sydd ar gael i staff yn gwbl ddwyieithog gyda phwyslais mawr ar yr iaith yn y broses caffael ar faterion fel Gwasanaeth Cwnsela staff ayb.
- **Cynllunio'r Gweithlu a Datblygu Talent** – Mae Cynllunio'r Gweithlu a Datblygu Talent yn ffrwd gwaith Cynllun Ffordd Gwynedd. Mae'r prosiect yn canolbwyntio ar ddenu a chadw staff yn y tymor hir, trwy sicrhau fod yna gyflenwad digonol o staff ar gael i ddiwallu anghenion gwasanaethau, ac yn benodol felly staff sydd yn gallu'r Gymraeg.
- **Cynllun Digidol y Cyngor**: Mae Cynllun Digidol y Cyngor yn rhan o ffrwd gwaith blaenoriaeth Trawsnewid Ddigidol Cynllun Ffordd Gwynedd. Mae gwaith ar wybodaeth a data yn digwydd gan y Gwasanaeth Ymchwil a Gwybodaeth ac mewn cydweithrediad ag Adrannau eraill, i hwyluso mynediad i ddata a gwybodaeth y tu mewn a'r tu allan i'r Cyngor. Mae hyn yn cynnwys gwybodaeth am y Gymraeg a thrwy gyfrwng y Gymraeg.

Prosiectau a chynlluniau eraill gan wasanaethau Adran Gwasanaethau Corfforaethol:

- **Gwasanaeth Ymchwil a Gwybodaeth** –Mae rhaglen ymchwil y gwasanaeth yn cynnwys nifer o brosiectau sy'n ymwneud â'r iaith Gymraeg yng Ngwynedd, e.e. dadansoddi tueddiadau cyfran siaradwyr dros amser (sy'n ffurfio rhan o Asesiad Llesiant y gwahanol ardaloedd ar gyfer Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol) ac edrych ar effaith y Premiwm Treth Gyngor ail gartrefi ar ddefnydd tai yng Ngwynedd. Mae'r gwasanaeth yn dadansoddi a rhannu amrywiaeth o wybodaeth ystadegol ynglŷn â'r Gymraeg yng Ngwynedd ac yn ei rannu ymysg Adrannau ar gyfer ffurfio sylfaen tystiolaeth i bolisïau a phenderfyniadau.

- **Gwasanaeth Caffael** – Mae Strategaeth Caffael newydd wedi ei dylunio, sydd yn gosod cyfeiriad strategol ar gyfer holl weithgarwch caffael yng Nghyngor Gwynedd. Mae'r Strategaeth yn dwyn ynghyd y cyfreithiau, rheolau a pholisïau sy'n rheoleiddio caffael cyhoeddus, yn ogystal â blaenoriaethau lleol y Cyngor, drwy sefydlu saith maes blaenoriaeth sydd wedi'u hadnabod fel meysydd allweddol yng nghyd-destun caffael yng Nghyngor Gwynedd er mwyn sicrhau'r budd mwyaf o weithgarwch caffael. Roedd hybu ffyniant y Gymraeg yn ffactor bwysig wrth lunio'r Strategaeth yn wreiddiol, a gwelir ei fod wedi'i gynnwys fel un o'r meysydd blaenoriaeth, gydag un o'r nodau yn cynnwys hybu ac annog y Gymraeg ym mhrosesau caffael a chontractau'r Cyngor. Ystyrir bod meysydd blaenoriaeth eraill yn y Strategaeth hefyd yn cael effaith bositif ar yr iaith Gymraeg, megis y maes blaenoriaeth o uchafu'r gwerth cymdeithasol trwy weithgaredd caffael. Mae'r Strategaeth yn nodi y dylid cynnwys gwerth cymdeithasol yn rheolaidd fel rhan o feini prawf gwerthuso tendrau, ble'n briodol, sydd yn hybu'r Gymraeg wrth i rai o'r mesurau gwerth cymdeithasol adlewyrchu'r nod llesiant 'Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu'. Mae'r Strategaeth wedi bod gerbron y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi, ac yn mynd gerbron y Cabinet ar yr 20fed o Ionawr 2026.

Tra bod y Strategaeth yn gosod gweledigaeth a blaenoriaethau lefel strategol, mae'r Polisi yn ymdrin â'r manylion gweithredol. Mae'r Gwasanaeth Caffael wrthi'n adolygu a diweddarau Polisi Caffael y Cyngor, gan anelu iddo fod yn weithredol o'r 1af o Ebrill 2026, er mwyn sicrhau bod trefniadau gweithredol o gaffael y Cyngor yn gadarn. Fel yn y Polisiâu blaenorol, bydd y Polisi newydd yn nodi'r dyletswyddau o ran y Gymraeg wrth gaffael gan sicrhau bod y Polisi Caffael a gweithgaredd caffael y Cyngor yn cydymffurfio â Pholisi Iaith y Cyngor yn ogystal â Safonau'r Iaith Gymraeg perthnasol.

Mae'r Gwasanaeth Caffael wedi derbyn barn gyfreithiol ar ddefnydd y Gymraeg ym mhrosesau caffael y Cyngor – roedd y farn gyfreithiol yn nodi bod y Cyngor yn gwneud cymaint â phosib, o fewn cyfyngiadau deddfwriaethol, i gyflawni ei ddyletswydd i amddiffyn a hyrwyddo'r Gymraeg yn ei phrosesau caffael. Mae'r Strategaeth a Pholisi Caffael yn cyd-fynd â'r farn gyfreithiol honno.

- **Gwasanaeth Cefnogol** – Mae'r modiwlau i staff o fewn y system Hunanwasanaeth staff yn cael eu datblygu yn ddwyieithog. Mae'r Gwasanaeth Cefnogol yn parhau i ddisgwyl i'r Gwasanaeth DBS yn Lerpwl i ddatblygu ffurflen gais ar-lein yn y Gymraeg.
- **Gwasanaeth Gofal Cwsmer a Chofrestru** - Wrth sefydlu system ffôn newydd Webex, mae'r tîm Cyswllt Cwsmer wedi ymgynghori gyda'r Tîm Iaith i gytuno ar sut mae'r Cyngor am ddarparu negeseuon ffôn, h.y. Cymraeg a Saesneg ochr yn ochr neu'r ddwy iaith ar wahân. Wedi rhannu'r wybodaeth yma gyda'r tîm rhwydwaith llais er mwyn sicrhau cysondeb ar draws y Cyngor. Mae system ffôn Galw Gwynedd wedi'i addasu i gyd fynd â'r Polisi Iaith, mae pob neges ar y system ffôn yn rhoi'r Gymraeg yn gyntaf wedyn y Saesneg. System CRM mae staff yn cofnodi nodiadau am

geisiadau cwsmer yn y Gymraeg neu iaith y cwsmer. Mae darpariaeth 'sgwrs fyw' ar gael ar wefan y Cyngor ac ar gael yn ddwyieithog i drigolion ddefnyddio.

O ran Bathodyn Glas mae cwsmeriaid yn cael asesiad symudedd yn y Gymraeg os mai dyma yw eu dymuniad.

Mae'r Gwasanaeth Cofrestru yn cydweithio gyda'r Swyddfa Gofrestru Gyffredinol i ddatblygu system fewnol newydd er mwyn sicrhau bod safon y Gymraeg yn dderbyniol. Cynigir pob apwyntiad yn ddwyieithog i drigolion. Croesewir pob seremoni priodas / partneriaeth sifil yn ddwyieithog hyd yn oed os yw'r cyplau yn uniaith Saesneg. Rhoddir y cynnig ar gychwyn pob cofrestriad (genedigaeth a marwolaeth) os ydynt am gofrestru yn ddwyieithog.

Mae'r Gwasanaeth Cyswllt Cwsmer a Chofrestru wedi pwyso ar Lywodraeth Cymru sawl blwyddyn yn ôl i newid y ffordd o gynnal asesiad wyneb yn wyneb ar gyfer bathodyn glas, yn hytrach na anfon cyfieithydd allan mae'r asesydd yn cynnal yr asesiad yn Gymraeg (os mai dyma yw dewis y cwsmer).

Mae newidiadau wedi bod i Ddeddfwriaeth Cofrestru Marwolaeth mis Medi 2024, ble mae gan y crwner y gallu i gofrestru marwolaethau - mae'r templed yma wedi ei ddarparu gan y Swyddfa Gofrestru Gyffredinol ond ar gael yn uniaith Saesneg ar hyn o bryd. Mae Crwner a Chofrestryddion Gwynedd wedi gofyn am daflen ddwyieithog er mwyn gallu cofrestru yn ddwyieithog.

Mae'r Gwasanaeth Cyswllt Cwsmer a Chofrestru yn cydweithio gyda'r Swyddfa Gofrestru Gyffredinol i brofi'r system DRS (Digital Registration System) newydd fydd yn cael ei gyflwyno yn ystod y flwyddyn.

Mae system awtomeiddio wedi'i ddarparu yn ddwyieithog yn Galw Gwynedd – Cymraeg yn gyntaf / Saesneg wedyn er mwyn hyrwyddo'r iaith i gwsmeriaid.

- **Gwasanaeth Iechyd, Diogelwch a Llesiant** - Mae polisiâu mewnol yn ogystal â hyfforddiant ar gael trwy gyfrwng y Gymraeg gan yr Uned Iechyd a Diogelwch a'r Uned Iechyd Galwedigaethol.

Mae gwaith wedi digwydd ar y cyd gyda IOSH (prif sefydliad proffesiynol y maes iechyd a Diogelwch yn genedlaethol) i fod yn achredu cwrs Rheoli'n Ddiogel yn y Gymraeg, a Chyngor Gwynedd ydi'r unig sefydliad yng Ngogledd Cymru i'w gynnig trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r gwaith yma wedi digwydd ar y cyd gyda Phrifysgol Aberystwyth. Mae cyrsiau Rheoli'n Ddiogel wedi eu rhaglennu ar gyfer 2026 yn y Gymraeg – y tro cyntaf i'r cwrs rhyngwladol hwn gael ei gyflwyno mewn iaith arall heblaw Saesneg.

Mae hyfforddiant Rheoli Safle ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn ogystal mae trefniadau wedi eu cyflwyno i sicrhau bod cwrs diweddaraf I-Act yn cael ei gyfieithu i'r Gymraeg.

Yn ddiweddar mae Holiadur “Modelau Diogelwch” wedi ei gyflwyno i reolwyr y Cyngor er mwyn asesu diwylliant iechyd a diogelwch y Cyngor, sicrhawyd fod yr holiadur ar gael trwy gyfrwng y Gymraeg.

- **Gwasanaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu** - Cyfyngau cymdeithasol - defnyddir un cyfrif lle y cyhoeddir negeseuon yn y ddwy iaith. Mae hyn yn golygu fod ein dilynwyr i gyd yn gweld ein negeseuon yn y Gymraeg yn ogystal â'r Saesneg. Cyhoeddir pob neges mewn ffordd sy'n golygu mai'r neges Gymraeg sydd ar frig y ffrwd.

Fideos - Rydym yn cynhyrchu ein clipiau fideo cyfyngau cymdeithasol yn y Gymraeg ac yn ychwanegu is-deitlau Saesneg er mwyn normaleiddio'r defnydd o'r iaith.

Y wasg a'r cyfyngau - Rydym yn darparu atebion i gyd drwy gyfrwng y Gymraeg i'r cyfyngau Cymreig. Gan fod ein swyddogion, Arweinydd ac Aelodau Cabinet yn siaradwyr Cymraeg, rydym yn darparu nifer fawr o gyfranwyr ar gyfer y cyfyngau iaith Gymraeg.

Cyfathrebu efo staff - Mae Cyngor Gwynedd yn flaengar o ran sut rydym yn cyfathrebu efo staff ac yn helpu i normaleiddio'r iaith drwy dechnoleg, e.e. ein defnydd o'r grŵp Facebook staff / sesiwn byw'r Prif Weithredwr. Mae'r dudalen gartref a'r adran newyddion ar y fewnwyd a'r cylchgrawn staff yn uniaith Gymraeg, gyda chopi Saesneg ar gael ar ofyn.

Gwefan y Cyngor - Mae'r holl gynnwys a gwasanaethau ar-lein ar wefan ac ap Cyngor Gwynedd yn ddwyieithog ac rydym yn cymryd camau rhagweithiol i annog defnyddwyr i ddefnyddio'r wefan yn Gymraeg.

Ymgysylltu Cyhoeddus – Cynhelir pob ymarferiad ymgysylltu yn gyfan-gwbl ddwyieithog ac mae unrhyw grwpiau ffocws, cyfarfodydd cyhoeddus, sesiynau galw heibio ac ati yn cael eu cynnal gan hwyluswyr a swyddogion dwyieithog.

- **Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith** - Cydymffurfiaeth gyda Pholisi iaith a Safonau'r Gymraeg - Dros y flwyddyn ddiwethaf penderfynwyd canolbwyntio ar ddarparu hyfforddiant i reolwyr ar y polisi iaith a Safonau'r Gymraeg drwy ymweld gyda thimau rheoli er mwyn gwella cydymffurfiaeth. Mae sylw hefyd wedi ei roi i ddarparu gwybodaeth i reolwyr ar y mewnrwyd, cynnal sesiynau ymwybyddiaeth iaith, datblygu fideo ymwybyddiaeth iaith ar gyfer y sesiwn anwytho staff newydd a chefnogi timau sy'n wynebu anawsterau recriwtio siaradwyr Cymraeg. Bu'r adran hefyd yn rhan o Ymgyrch Defnyddia dy Gymraeg Comisiynydd y Gymraeg sy'n ceisio annog y cyhoedd i ddefnyddio gwasanaethau drwy'r Gymraeg.

Prosiect 15 - Comisiynwyd cwmni allanol i weithredu Prosiect 15, prosiect sy'n ceisio cael pobl ifanc i ddefnyddio mwy o'r Gymraeg ar y cyfyngau cymdeithasol. O ganlyniad mae cyrhaeddiad y sianeli cymdeithasol wedi cynyddu yn sylweddol, gyda +814.9% yn fwy yn rhyngweithio gyda'r cynnwys ers y cyfnod hwn llynedd ar instagram a 12K o hoffiadau ar Tiktok, sy'n gynydd o 12K ers llynedd. Cydweithiwyd

gyda nifer o ddylanwadwyr yn ogystal â grwpiau lleol a chymunedol i greu cynnwys addas.

Fforwm Iaith Gwynedd - Cydlynir y fforwm, sy'n cynnwys dros 20 o sefydliadau, gan swyddogion y Cyngor. Prif nod y fforwm yw hybu defnydd o'r Gymraeg a chydweithio i osgoi dyblygu gwaith. Eleni bu is-grŵp pobl ifanc y fforwm yn ymgynghori gyda phobl ifanc ynglŷn â'u hagwedd a'u defnydd o'r Gymraeg. Prif gasgliad oedd diffyg ymwybyddiaeth o'r Gymraeg fel sgil yn y byd gwaith. Amlygodd y data bod gwahaniaeth yn nefnydd y Gymraeg a'r hyder i'w ddefnyddio ar gyfryngau cymdeithasol lle mae'r Gymraeg ar ei gwanaf a hefyd cwmp yn y rhai sydd yn hyderus yn ysgrifennu yn Gymraeg, o gymharu â'i siarad. Mae'r is-grŵp yn gweithio ar brosiect a fydd yn taclo hyn.

Cydweithio gydag eraill i hyrwyddo'r Gymraeg - Mae cynrychiolydd o'r adran yn parhau aelod o sawl bwrdd partneriaeth gan gynnwys Is-grŵp iaith Gymraeg Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, Grŵp cynyddu defnydd o'r Gymraeg mewn gweithleoedd Comisiynydd y Gymraeg, Bwrdd Partneriaeth Safle Treftadaeth y Byd a'r is-grŵp buddion a Rhwydwaith WISERD sy'n rhoi sylw i ymchwil ieithoedd lleiafrifol. Mae Is-grŵp y Gymraeg Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn gweithio ar brosiect Chwalu'r Mythau sy'n cynhyrchu adnoddau i sefydliadau cyhoeddus eu defnyddio i helpu chwalu'r mythau sy'n ymwneud gyda'r Gymraeg a chynorthwyo i recriwtio siaradwyr Cymraeg i sefydliadau. Mae trafodaethau yn parhau ynghylch sut y gellir asesu effaith safle treftadaeth byd ar y Gymraeg yn dilyn peilot yn ardal Dyffryn Ogwen gyda phrifysgol Bangor. Bu cydweithio hefyd gyda TUC Cymru ar Siarter Twf sef Siarter y Gymraeg yn y Gwaith sy'n cynnwys pedair egwyddor graidd i gefnogi'r broses o gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg yn y gwaith. Mynychwyd lansiad swyddogol cenedlaethol y siarter gan y TUC yn yr Eisteddfod Genedlaethol a bu swyddog yn aelod o banel trafod pwysigrwydd y Gymraeg yn y gweithle a beth all eraill wneud i gynyddu defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle. Edrychwn ymlaen at weld y cyngor a'r undebau llafur yn mabwysiadu ac arwyddo'r siarter yn fuan yn 2026.

Prosiect Enwau Lleoedd - Mae sawl elfen o'r rhaglen waith wreiddiol y prosiect wedi eu cyflawni, gan gynnwys cynnal sesiwn hyfforddi enwi eiddo i staff yn ogystal â gweithdai niferus mewn ysgolion ar enwau lleoedd a sut i gofnodi ar fap enwau lleoedd Cyngor Gwynedd. Mae ap rhestr enwau swyddogol Cyngor Gwynedd wedi ei chreu a chyd-weithio gyda Chyngor Cymuned a Chymdeithas Ddinesig er mwyn trefnu gosod arwyddion newydd mewn rhai mannau a strydoedd er mwyn hyrwyddo'r Gymraeg yn weledol yn y gymdeithas. Rhoddwyd hefyd gyngor i gynghorau sir eraill ar y broses o enwi eiddo. Mae cydweithio hefyd wedi bod gyda'r Arolwg Ordans ac Ymddiriedolaeth Natur Gogledd Cymru ar ddefnyddio enwau Cymraeg ar draethau a rhaeadr.

Peilot Arolwg Defnydd Iaith - Gwerthuswyd peilot arolwg defnydd iaith gan gwsmeriaid sy'n defnyddio rhai o wasanaethau rheng flaen Cyngor Gwynedd. Dengys y canlyniadau:

- Bod y Gymraeg yn iaith fyw sy'n cael ei defnyddio yn ddyddiol gan drigolion Gwynedd gyda 71.8% o'r sampl arsylwyd yn dewis gwasanaethau Cymraeg a 28.2% yn dewis gwasanaethau Saesneg;
- Mai plant sydd siarad Cymraeg fwyaf;
- Bod lleihad mewn defnydd o'r Gymraeg wrth fynd yn hŷn;
- Bod pobl yn tueddu i ddefnyddio Cymraeg mewn mannau sy'n darparu gwasanaethau anffurfiol yn y gymuned fel y ganolfan hamdden a'r llyfrgell yn hytrach na chanolfan alwadau sy'n darparu gwasanaeth ar gyfer gwasanaethau mwy ffurfiol.

Menter iaith Gwynedd - Rhoddwyd grant i Fenter iaith Gwynedd ar gyfer gwireddu rhai elfennau o strategaeth iaith Gwynedd a chyfrannu tuag at gostau staff 2025-2026.

Blynyddoedd cynnar - Bu'r fenter yn cydweithio gyda Sesiwn Fawr Dolgellau i gynnal digwyddiad Hwiangerddi i rieni a phlant. Mae'r prosiect hwn yn un mae'r Fenter yn ei ddatblygu gyda cherddorion gwerin i gyflwyno/ ail gyflwyno pobl Gwynedd i hwiangerddi traddodiadol sydd modd eu canu i blant. Mae'r gwaith yn cynnwys rhestr chwarae fydd yn cael ei recordio yn broffesiynol fel bod pobl yn gallu gwrandao a chyd ganu adref. Cynhaliwyd hefyd sesiwn chwarae gemau buarth yn Gymraeg yn Ysgol y Garnedd ym Mangor a gweithgareddau i blant, gyda'r cyfle i drafod efo'r rheini, yn ysgol y Faenol ym Mangor yn ystod eu ffair haf.

Iaith Dysgu - Rhoddwyd sylw i godi ymwybyddiaeth a chreu negeseuon cadarnhaol i bobl ifanc am y Gymraeg a'i gwerth yn y byd Gwaith. Bu cydweithio gyda swyddogion Siarter Iaith Gwynedd i gynnal taith gan Gareth yr Orangwtan a Hywel Pitts i ysgolion uwchradd Arfon, 5 ysgol i gyd. Sioe i blant yr oed pontio oedd hon gydag elfennu o'r sioe yn trafod pa swyddi sydd angen y Gymraeg ynddynt ar ôl gadael Ysgol. Cynhaliwyd hefyd daith cerddoriaeth ysgolion Gwynedd, gyda Ed Holden yn gwneud gweithdai rapio a Mei Emrys yn gwneud gweithdai sylwebu gydag ymweliadau i Frynrefail, Tywyn, Arduwy, Friars, Moelwyn a Dyffryn Nantlle. Mynychodd swyddog y fenter gyfarfod Cyngor Iaith yr ysgol (cyngor ysgol llawn mewn rhai ysgolion) a gwnaed sesiwn ymwybyddiaeth iaith a thrafod sut gall y Fenter eu cefnogi i hyrwyddo'r Gymraeg yn yr Ysgol.

Gwaith a Gwasanaeth -Rhoddwyd sylw i ddatblygu defnyddio'r Gymraeg gan fusnesau a chynnig mwy o wasanaethau i'r cyhoedd yn Gymraeg gan dargedu 20 o fusnesau yn Nolgellau a Porthmadog yn y cyfnod hwn. O ganlyniad mae 20 busnes bellach yn arddangos yr arwydd "Hapus i Siarad" Cymraeg yn dilyn ymweliad ac anogaeth. Bydd ymgyrch sirol i godi ymwybyddiaeth o'r cynllun, hynny ymysg dysgwyr, siaradwyr Cymraeg a Busnesau, ar y cyd gydag Uned Iaith ac Adran Economi Cyngor Gwynedd, yn Nhachwedd 2025.

Cymunedau - Rhoddwyd sylw i gynyddu cyfleoedd hyfforddi a dysgu anffurfiol yn y gymuned a sicrhau bod cyfleoedd ar gael ym mhob rhan o'r sir drwy drafod gyda'r Urdd, Gwasanaeth Ieuenctid a Byw'n Iach i sicrhau nad oes dyblygu gweithgareddau mewn rhai ardaloedd a bod adnoddau yn cael eu targedu yn y mannau gorau. Mae

cynlluniau i gefnogi gwirfoddolwyr lleol i gychwyn aelwyd newydd i bobl ifanc yn Llanystumdwy ac ym Mhenrhosgarnedd o feddi 2025 ymlaen.

Cynhaliwyd hefyd 13 o weithgareddau a sesiynau sgwrsio cymunedol i ddysgwyr, un ymhob ardal llesiant yng Ngwynedd, sydd yn rhoi cyfle i ddysgwyr ymarfer a magu hyder mewn awyrgylch anffurfiol. Cefnogwyd mudiadau cymunedol i gynyddu defnydd o'r Gymraeg yn lleol gan gynnwys pwyllgor neuadd Rhiwlas a chriw yn Ninas Mawddwy. Gwnaed cynnydd hefyd gyda'r Prosiect Clybiau Chwaraeon. Ymgynghorwyd gyda chlybiau chwaraeon a chreu sgerbwd o becyn fydd yn eu cefnogi i ddefnyddio mwy o'r Gymraeg/ parhau yn Gymraeg tra hefyd yn croesawu newydd ddyfodiaid at eu clybiau ac at yr iaith. Daeth clybiau - CPD y Felinheli, CPD Cae Glyn, Clwb Rygbi Bethesda, Clwb Rygbi Caernarfon, CPD Dolgellau a CPD Llanystumdwy i ddigwyddiad arbennig i weld cynnwys y pecyn a mewnbynnu syniadau iddo ym Mhorthmadog ganol Awst a'r gymuned.

- **Gwasanaeth Dysgu a Datblygu'r Sefydliad – Llawlyfr Dysgu a Datblygu –** Mae'r llawlyfr yn cynnig cyngor a chyfarwyddiadau am ddynodiadau iaith, hunanasesu iaith a'r gefnogaeth sydd ar gael i annog staff i ddefnyddi'r Gymraeg yn y gweithle ac wrth hyfforddi.

Talent a Phrentisiaethau - Fe gwblhawyd Adroddiad Darpariaeth Iaith Gymraeg 2025, ac fe rannwyd canlyniadau'r adroddiad gyda'r Bwrdd Talent a Phrentisiaethau. Roedd yr adroddiad cyn cynnwys ymateb prentisiaid cyngor Gwynedd ac aelodau staff ar draws y cyngor sy'n dysgu'n seiliedig ar waith. Mae defnydd o'r Saesneg yn unig wedi lleihau ychydig. Mae defnydd o gyfrwng cymysg wedi cynyddu'n sylweddol (+7.7%). Mae defnydd o'r Gymraeg yn unig wedi aros yn debyg, ond ychydig yn is.

O ran hyder iaith, mae nifer yr unigolion sy'n hyderus i ddefnyddio'r Gymraeg wedi aros yn sefydlog, gyda hyder rhannol wedi cynyddu'n sylweddol. Mae hyder uchel wedi parhau'n sefydlog. Mae'r cynnydd mewn hyder rhannol (+7.7%) yn awgrymu bod mwy o unigolion yn teimlo'n gyfforddus gyda rhai agweddau ar ddefnyddio'r iaith. Yn ogystal, mae'r nifer sy'n dweud nad ydynt yn hyderus o gwbl wedi gostwng yn sylweddol (-6.3%), sy'n dangos gwelliant cadarnhaol.

Er gwaethaf y cynnydd hwn, ac er ein bod wedi gwneud camau breision wrth gyflawni amcanion blwyddyn gyntaf y cynllun gweithredu, mae nifer o heriau'n parhau. Am ddwy flynedd yn olynol, mae'r ganran sy'n dymuno astudio drwy gyfrwng y Saesneg wedi aros yn 80.0%, gyda 20.0% yn dymuno astudio drwy'r Gymraeg. Er bod gwelliant wedi bod yn y ddarpariaeth Gymraeg, nid yw hyn eto wedi arwain at gynnydd yn y galw am astudio drwy'r Gymraeg.

Hyfforddiant iaith:

- Mae 29 aelod o staff yn derbyn hyfforddiant iaith ar hyn o bryd, gyda 10 ychwanegol wedi cofrestru ar hyfforddiant sydd eto i ddechrau. Cynhaliwyd sgwrs ymgynghorol gydag 8 aelod arall o staff sydd eto i gofrestru ar gwrs addas.
- Trefnwyd cyfres o 10 sesiwn 'Datblygu Sgiliau Iaith' i staff o fis Ionawr-Mawrth 2025. Trefnwyd y sesiynau trwy'r cynllun Cymraeg Gwaith ac fe'u darparwyd gan diwtor o Dysgu Cymraeg Gogledd Orllewin. Oherwydd eu llwyddiant a'r gofyn am gwrs o'r fath, mae cwrs tebyg wedi'i drefnu eto ar gyfer Ionawr-Mawrth 2026.
- Prosiect Hyfforddiant Iaith yn y maes Gofal - gwaith ar y cyd â'r adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, Dysgu Cymraeg Gogledd Orllewin a Gofal Cymdeithasol Cymru. Mae'r prosiect wedi caniatáu i ni gael tiwtor Cymraeg yn benodol ar gyfer y maes Gofal yng Nghyngor Gwynedd o Fedi 2025-Mawrth 2026. Mae staff o gartrefi gofal a staff gofal cartref yn rhan o'r cynllun ac oddeutu 50 aelod o staff yn derbyn gwersi Cymraeg erbyn hyn. Mae'r tiwtor yn cynnig gwersi lefel Mynediad i rai heb sgiliau Cymraeg/sydd efo sgiliau sylfaenol iawn, a sesiynau codi hyder i staff sy'n medru'r Gymraeg ond ddim wedi'i defnyddio ers sbel neu ddim yn hyderus i'w defnyddio yn y gwaith.
- Trefnwyd sesiwn fer gyda Gofal Cymdeithasol Cymru er mwyn rhoi gwybod i reolwyr cartrefi gofal Cyngor Gwynedd beth maen nhw'n ei gynnig i helpu staff ddatblygu eu sgiliau Cymraeg.
- Trefniadau/sesiwn anwytho staff gofal – Bu'r Swyddog Dysgu a Datblygu Iaith Gymraeg yn cydweithio gyda staff o dîm Datblygu Gweithlu'r adran Plant a Chefnogi Teuluoedd i sicrhau bod mwy o wybodaeth ar gael i staff newydd sy'n ymuno â'r gweithlu gofal. Recordiwyd fideo i'w gynnwys yn y sesiwn anwytho sy'n rhoi gwybodaeth am y gefnogaeth sydd ar gael i staff ddatblygu eu sgiliau Cymraeg wrth weithio i Gyngor Gwynedd. Mae dolen at gwrs Croeso: Iechyd a Gofal sy'n cael ei ddarparu gan Cymraeg Gwaith wedi'i gynnwys yn rhan o drefniadau anwytho staff newydd hefyd.
- Sesiwn hyfforddiant Cyfathrebu Clir wedi'i chreu a'i darparu i staff am y tro cyntaf. Mae'r hyfforddiant yma yn cefnogi staff i ysgrifennu mewn Cymraeg sy'n fwy clir, cryno a dealladwy. Y gobaith yw y bydd hyn, yn ei dro, yn annog mwy o'r cyhoedd i ddewis ac i ddarllen y fersiwn Gymraeg heb orfod troi at y Saesneg.
- Fis Mawrth, ynghyd â staff o'r Uned Iaith, cynhaliwyd sesiwn i griw o bobl oedd ar gwrs Tystysgrif Sgiliau Iaith yn Nant Gwrtheyrn (10 dysgwr a 2 diwtor). Roeddent eisiau ymweld â gweithle sy'n gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg. Soniwyd am sefyllfa'r Gymraeg yng Ngwynedd, yn y Cyngor a'r hyn rydan ni'n ei wneud i hyrwyddo'r Gymraeg. Daeth un o ddysgwyr Cymraeg y Cyngor atom i rannu ei phrofiadau a rhannwyd adborth gan ddysgwr arall hefyd.

Sgiliau Iaith Staff:

- Dashfwrdd Power BI Dynodiadau Iaith i benaethiaid – mae'r tîm Ymchwil a Gwybodaeth wedi creu'r dashfwrdd i sicrhau bod gan benaethiaid adran fynediad uniongyrchol at ddata iaith eu hadran nhw.

- Mae'r cynllun Cyfeillion Cymraeg yn parhau gan gynnig cyfleoedd ychwanegol i staff ymarfer eu sgiliau Cymraeg gydag aelodau eraill o staff y Cyngor sy'n gwirfoddoli i'w cefnogi. Mae 7 unigolyn yn derbyn cefnogaeth ar hyn o bryd.
- Tip Cymraeg y Mis yn parhau i gael ei greu a'i rannu yn fewnol a gyda Nant Gwrtheyrn.
- Yr Hwb Hyfforddiant Iaith mewnol yn cael ei ddiweddarau'n gyson gyda chyfleoedd am hyfforddiant iaith a gwybodaeth am adnoddau defnyddiol.
- Cydweithio cyson gyda'r Uned Iaith ar waith a phrosiectau perthnasol. Dros y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi canolbwyntio ar gynnal sesiynau Ymwybyddiaeth iaith i staff ac i reolwyr, yn ogystal â mynychu timau rheoli rhai o'r adrannau i drosglwyddo gwybodaeth am y polisi iaith, Safonau'r Gymraeg a chyfleoedd am hyfforddiant iaith. Rydym hefyd yn cefnogi staff ac adrannau trwy edrych ar ddefnydd y Cyngor o Gymraeg clir.
- **Gwasanaeth Ymgynghorol Adnoddau Dynol:-** mae'r Gwasanaeth yn sicrhau fod gan staff fynediad i wybodaeth a chynghor am holl agweddau eu cyflogaeth trwy gyfrwng y Gymraeg, ac mae'n cydweithio â swyddogion undebau llafur i sicrhau fod posib i staff dderbyn cefnogaeth ganddynt hwythau trwy gyfrwng dewis iaith staff. Mae hyn yn cynnwys trefnu fod cyfieithydd ar gael mewn gwrandawiaidau cyflogaeth ffurfiol.

Mae holl drefniadau recriwtio a phenodi'r Cyngor yn ddwyieithog gan gynnwys y drefn o derbyn ffurflenni cais am swyddi gwag.

2. Beth arall sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf er mwyn codi statws y Gymraeg a sicrhau cyfleoedd i bobl i ddefnyddio'r Gymraeg?

(e.e. addysg, adnoddau, teuluoedd, hyrwyddo defnydd o wasanaeth drwy'r Gymraeg)

Dros y flwyddyn nesaf bydd gwaith parhaus yn digwydd yn yr Adran er mwyn codi statws y Gymraeg a sicrhau cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg.

O fewn y maes **caffael** mae Ddeddfwriaeth Caffael Cenedlaethol Cymru yn cael ei datblygu. Mae posibilrwydd y bydd angen adrodd ar ddefnydd a datblygiad y Gymraeg yn y gadwyn gyflenwi neu y gallu i warchod cyfleon tendrau llai o fewn y Sir neu'r rhanbarth.

Yn y maes **iechyd a diogelwch** ac **iechyd galwedigaethol** bydd gwaith yn parhau i ddigwydd er mwyn sicrhau fod pob deunydd hyfforddiant newydd ar gael yn ddwyieithog. Yn ogystal bydd unrhyw adnoddau digidol e.e. modiwlau e-ddysgu ar gael trwy gyfrwng y Gymraeg. Hefyd, bydd cyfleoedd parhaus i staff y Cyngor fod yn ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfodydd technegol a sesiynau llesiant a gaiff eu trefnu.

Yn y maes **democratiaeth ac iaith** mae bwriad o greu canllaw cyflawn ar gyfer asesiadau effaith ar y Gymraeg, hynny er mwyn arwain pobl drwy ateb y cwestiynau iaith. Ynghyd a

hynny bydd cydweithio yn digwydd â chydaddoldeb er mwyn creu fideo ar y system electronig newydd.

Bydd gwaith cydweithio'n digwydd gyda TG ar ddatganiadau iaith o dan y safonau er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth.

Yn dilyn peilot llwyddiannus mewn rhai gwasanaethau bydd y Gwasanaeth Democratiaeth ac iaith yn ystyried sut mae modd mesur dewis iaith yn gyson yn y dyfodol a'i ymestyn i ragor o wasanaethau.

Mae llawer o waith yn digwydd gan y Gwasanaeth **Dysgu a Datblygu'r Sefydliad**. Mae angen edrych ar sut y mae hyfforddiant yn cyfarch anghenion ieithyddol staff sydd yn derbyn hyfforddiant gennym sydd y tu allan i'r Cyngor e.e. Bwrdd Uchelgais, Byw'n Iach a Chefnffyrdd. Mae staff y Cyngor yn derbyn pob hyfforddiant drwy gyfrwng y Gymraeg, oni bai bod arbenigedd darparwr yn flaenoriaeth a'r hyfforddwr hwnnw yn methu siarad Cymraeg. Mae unrhyw staff sydd angen cefnogaeth gyda'i Cymraeg yn gallu gofyn am hynny drwy gysylltu gyda'r darparwr. Mae ambell gwrs hyfforddi arbenigol (e.e. iACT) yn methu a chyflwyno llyfrynnau drwy gyfrwng y Gymraeg ar hyn o bryd, ond mae gwaith yn cael ei wneud i gysylltu gyda'r prif ddarparwyr a chael y llyfrau wedi eu cyfieithu.

Talent a Phrentisiaethau:

Mae'r Tim Talent a Phrentisiaethau bellach ar ail flwyddyn o gynllun gweithredu tair blynedd, ac yn parhau i hyrwyddo cyfleoedd dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg a monitro'r sefyllfa er mwyn sicrhau gwelliant parhaus. Gellir gweld amcanion blwyddyn dau ar dudalen 16 yr [adroddiad](#).

Am dros flwyddyn bellach, mae'r Gymraeg, hyrwyddo cyfleoedd i'w defnyddio, a meithrin hyder yn bwynt sefydlog ar agenda pob rhwydwaith Prentisiaid a Hyfforddeion Proffesiynol, sy'n cyfarfod tair gwaith y flwyddyn.

Daeth swyddog o'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol i drafod yr adnoddau sydd ar gael i brentisiaid, a'r cyfleoedd ar eu porth dysgu.

Gwnaeth y tîm hefyd sicrhau bod Prentisiaid a Hyfforddeion Proffesiynol yn cael sesiwn gyda Swyddog Dysgu a Datblygu'r Iaith Gymraeg dan faner ein 'sesiynau arbenigwyr' ar ddechrau'r flwyddyn.

Ar hyn o bryd, mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn yn cynnal ymchwil i ddefnydd y Gymraeg yn y gweithle ac i'w heffaith ar y broses ymgeisio am swyddi. Mae Prentisiaid a Hyfforddeion Cyngor Gwynedd wedi cyfrannu at yr ymchwil hwn, sy'n canolbwyntio'n bennaf ar chwalu mythau. Bydd y canfyddiadau'n cael eu rhannu gyda'r Bwrdd yn fuan, gyda'r potensial i ddylanwadu'n ehangach ar draws Cymru unwaith y bydd y gwaith wedi'i gwblhau.

Drwy gydol y flwyddyn, mae'r tîm wedi mynychu ffeiriau swyddi ac wedi ymweld ag ysgolion i hyrwyddo swyddi a'r cyfleoedd amrywiol i weithio drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae

hyrwyddo sylweddol hefyd wedi bod ar y cynllun Profiad Gwaith, er mwyn sicrhau bod cyfleoedd yn cyrraedd pobl ifanc sydd â diddordeb mewn profiad gwaith gyda'r Cyngor.

Mae'r tîm yn rhannu cyfleoedd yn rheolaidd gyda phrentisiaid a hyfforddeion proffesiynol i fynychu sesiynau gloywi iaith a chodi hyder.

Gwelwyd cynllun arloesol Undeb y Dyfodol yn dwyn ffrwyth, gyda'u digwyddiad cyntaf (yn galluogi staff dan 5 mlynedd o wasanaeth i ymgysylltu a chymdeithasu drwy gyfrwng y Gymraeg mewn awyrgylch hamddenol.) Fe gynhaliwyd clwb darllen. Maen nhw'n cyfarfod yn fisol. Bydd gweithgareddau corfforaethol yn dechrau yn 2026 a'r gobaith yw cael mwy o glybiau/gweithgareddau cymdeithasol.

Hyfforddiant iaith:

Bydd angen ceisio sicrhau cyllid er mwyn parhau â'r prosiect hyfforddiant iaith yn y maes gofal ar ôl Mawrth 2026. Mae adborth cadarnhaol iawn wedi bod i'r gwaith hyd yma - mae'r aelodau o staff sy'n derbyn gwersi i weld wedi ymrwymo'n llawn i'r gwaith ac yn barod yn defnyddio mwy ar eu sgiliau Cymraeg yn y gweithle. Mae oddeutu 50 o aelodau o staff yn derbyn gwersi gan y tiwtor ar hyn o bryd, ac mae mwy yn disgwyl i gael bod yn rhan o'r cynllun hefyd.

Bydd hyfforddiant Technoleg Cymraeg yn cael ei ddatblygu yn 2026 er mwyn sicrhau bod staff yn ymwybodol o'r adnoddau sydd ar gael ar-lein i'w cefnogi wrth weithio trwy'r Gymraeg, e.e. Cysgliad, geiriaduron ar-lein ayyb.

Bydd hyfforddiant Cymraeg Elfennol hefyd yn cael ei ddatblygu. Pwrpas yr hyfforddiant yma fydd rhoi'r cyfle i edrych ar rai o brif elfennau sylfaenol gramadeg y Gymraeg, e.e. ansoddeiriau, berfau, enwau, cenedl enwau.

Mae'r **Gwasanaeth Gofal Cwsmer a Chofrestru** yn parhau i roi pwysau a chydweithio gyda'r Swyddfa Gofrestru Gyffredinol i adolygu deddfwriaeth i alluogi cwsmeriaid i gofrestru digwyddiadau yn y Gymraeg/Dwyieithog/Saesneg os mai dyma yw eu dymuniad.

3. Ydy datblygiad technoleg wedi amharu ar eich gallu i ddarparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg? Os yn berthnasol rhwch enghraifft. Sut ydych chi'n sicrhau nad yw datblygiad technoleg yn effeithio ar eich gallu i ddarparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg?

Mae'r **Gwasanaeth Caffael** wedi gweld fod datblygiadau i'r system gyhoeddi tendrau cenedlaethol 'Gwerthwch i Gymru' wedi amharu ar ddefnydd yr iaith gyda nifer yn hysbysebu'n uniaith Saesneg. Nid yw'r system yn hawdd i'w defnyddio ac angen dealltwriaeth bod y Gymraeg a'r Saesneg angen ei cynnwys o fewn un hysbyseb.

Mae'r **Gwasanaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu** yn nodi tystiolaeth fod teclynau cyfieithu ar lwyfannau megis Facebook yn cam-gyfieithu negeseuon y Cyngor ac yn llesteirio gallu preswylwyr i dderbyn gwybodaeth drwy gyfrwng y Gymraeg.

Nid yw'r dechnoleg 'analytics' cyfryngau cymdeithasol sydd ar gael ar hyn o bryd yn gweithio yn y Gymraeg (mesur sentiment, y defnydd o "tags", trefnu ymgyrchoedd ac ati). Mae hyn yn golygu nad ydym yn gallu defnyddio'r dechnoleg i'r eithaf.

Nid yw'r gwasanaethau monitro'r wasg sydd ar gael yn fasnachol yn monitro cyfryngau iaith Gymraeg. Felly, mae rhaid gwneud y gwaith monitro yma yn fewnol. Hefyd, nid yw'r meddalwedd is-deitl a thraws-ysgrifo ar lwyfannau fel YouTube yn gweithio yn Gymraeg. Rydym felly yn gorfod ymgymryd ar gwaith llafurus yma'n fewnol.

Nodai'r **Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith** fod y tîm Cyfieithu bellach yn defnyddio meddalwedd sy'n cynnwys cyfieithu peirianyddol sy'n cyflymu'r broses cyfieithu i'r tîm. Fodd bynnag, mae'r angen i wirio a phrawf-ddarllen unrhyw allbwn cyfieithu peirianyddol yn angenrheidiol, ac mae'r tîm yn cymryd gofal mawr wrth wneud hyn er mwyn sicrhau y cynhelir y safonau arferol.

Yn ogystal, mae datblygiadau gyda thechnoleg erbyn hyn yn galluogi i unrhyw un ddefnyddio deallusrwydd artiffisial i gyfieithu dogfennau, ond mae risg i'r Cyngor os defnyddir y dechnoleg hon heb brawf-ddarllen yn ofalus. Dylid sicrhau bod unrhyw ddogfennau swyddogol yn cael eu cyfieithu drwy'r tîm Cyfieithu.

Dyw'r **Gwasanaeth Ymgynghorol Iechyd, Diogelwch a Llesiant** ddim wedi gweld fod datblygiad technoleg wedi amharu ar eu gallu i ddarparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg. Fodd bynnag, maent yn barhaus yn ceisio sicrhau fod platfformau e-ddysgu a systemau digidol yn cefnogi'r Gymraeg. Maent yn gwneud hyn wrth gomisiynu systemau neu hyfforddiant e-ddysgu gan sicrhau fod y gofyn wedi ei nodi yn glir yn y briff.

O ran y **Gwasanaeth Ymchwil a Gwybodaeth** mae iGwynedd (system ffeilio electronig y Cyngor) yn gweithio'n gwbl ddwyieithog gan hybu gallu'r Cyngor i weithredu'n fewnol drwy'r Gymraeg.

Mae'r gwasanaeth wedi datblygu a rhannu cyfres o ddashfyrdau data a gwybodaeth (Power BI) ar gyfer defnydd mewnol / allanol, ac wedi arloesi yn natblygu'r rhain yn Gymraeg neu (ar gyfer defnydd allanol) yn ddwyieithog gyda'r gallu i newid rhwng un iaith a'r llall.

Mae'r **Gwasanaeth Gofal Cwsmer a Chofrestru** yn delio yn uniongyrchol gyda chwsmeriaid, nid ydynt yn archebu system heblaw fod y gallu yno i ni ddefnyddio'r Gymraeg a'r Saesneg.

4. Sut ydych chi'n cadw cofnod o'r bobl sy'n defnyddio eich gwasanaeth trwy gyfrwng y Gymraeg? Allwch chi rannu data perthnasol?

Mae'r Gwasanaeth **Cyfathrebu ac Ymgysylltu** yn casglu data am y niferoedd sy'n defnyddio gwefan y Cyngor drwy'r Gymraeg.

Fel rhan o'r gwaith sydd digwydd yng nghyswllt Prosiect 15 sydd yn cael ei arwain gan y Gwasanaeth **Democratiaeth ac Iaith** rhwng Mehefin a Tachwedd 2025, mae 151 dilynwr ychwanegol ar Instagram a 95.2K wedi edrych ar y cynnwys. O ran Tiktok, mae cynnwys Prosiect 15 wedi cyrraedd 346K (sydd yn gynydd o 338K ers llynedd.)

Cesglir data gan y Gwasanaeth **Dysgu a Datblygu'r Sefydliad**. Mae'r Swyddog Dysgu a Datblygu Iaith Gymraeg yn cadw gwybodaeth am lefelau iaith holl staff y Cyngor (gan ddefnyddio'r holiadur hunanasesu iaith sydd ar gael ar Hunanwasanaeth Staff) yn ogystal â gwybodaeth am holl staff y Cyngor sy'n mynychu hyfforddiant iaith.

Ar draws y Cyngor, mae 29 aelod o staff yn derbyn hyfforddiant iaith ar hyn o bryd, gyda 10 ychwanegol wedi cofrestru ar hyfforddiant sydd eto i ddechrau. Cynhaliwyd sgwrs ymgynghorol gydag 8 aelod arall o staff sydd eto i gofrestru ar gwrs addas.

O ran hyfforddiant corfforaethol ar system MoDS y cesglir cofnod o ba gyfrwng y mae staff wedi gwneud eu hyfforddiant. Y data ar gyfer 2025 yw:

Hyfforddiant Corfforaethol 2025	Teitl	Digwyddiad	Cyfanswm unigolion wedi mynychu
Cyfrwng Cymraeg	78	270	2,461

Mae'r **Gwasanaeth Iechyd Diogelwch a Llesiant** yn casglu gwybodaeth ynglŷn â'r nifer o staff sydd wedi mynychu hyfforddiant trwy gyfrwng y Gymraeg ar gyfer eu cyrsiau. Y data ar gyfer 2025 yw:

Hyfforddiant Iechyd a Diogelwch	Nifer unigolion sydd wedi derbyn hyfforddiant iechyd a diogelwch trwy gyfrwng y Gymraeg 1.1.25 – 31.12.25
IOSH Rheoli'n Ddiogel (cwrs 3 diwrnod)	83
IOSH (Adnewyddu)	26
iAct	58
Symud a Thrin Pob (2 ddiwrnod)	93
Symud a Thrin Gwrthrychau	346
Rheoli Safle	83
Hyfforddiant Adrodd Digwyddiadau (Damweiniau a Methiannau Agos)	31

Mae'r **Gwasanaeth Gofal Cwsmer a Chofrestru** yn cadw cofnod o gyfrifon system CRM hunan wasanaeth sydd wedi dewis Cymraeg fel eu prif iaith.

5. Beth yw sgiliau iaith eich staff?

Mae **171** o staff yn Adran Gwasanaethau Corfforaethol. O'r **171** mae **164** wedi cwblhau'r holiadur iaith ac mae gan **166** rhyw fath o asesiad iaith (wedi cwblhau'r holiadur neu dderbyn asesiad syml gan reolwr llinell).

O ran gwasgariad lefelau iaith mae **6** unigolyn ar lefel Canolradd, **40** ar lefel Uwch a **118** ar lefel Hyfedredd. Mae **2** unigolyn wedi derbyn asesiad iaith gan eu rheolwr llinell a does gan **5** ddim asesiad iaith hyd yma.

6. Rhowch enghreifftiau o unrhyw rwystrau, cwynion a chanmoliaeth sy'n gysylltiedig gyda darparu a hyrwyddo gwasanaethau cyfrwng Cymraeg.

Gweler isod enghreifftiau gan Adran Gwasanaethau Corfforaethol o rwystrau, cwynion a chanmoliaeth sy'n gysylltiedig gyda darparu a hyrwyddo gwasanaethau cyfrwng Cymraeg:

Canmoliaeth:

Mae'r **Gwasanaeth Dysgu a Datblygu'r Sefydliad** wedi derbyn camoliaeth yn dilyn darparu hyfforddiant yn y maes iaith, gweler enghraifft:

"Ar ôl wneud cwrs 'codi hyder' yn yr haf - dw i newydd gofrestru mewn cwrs Uwch 3 ar lein. Nawr dw i'n gallu anfon neges e-bost yn y Gymraeg ac hefyd siarad gyda mwy o hyder gyda cleientau. Dw i dal mynd am coffi bob wythnos gyda fy muddy Cymraeg - amser i cael sgwrs yn y Cymraeg am pob dim mewn lle heb poeni fod yn gywir - dim ond amser i ymarfer a codi hyder."

Derbyniwyd adborth hefyd yn dilyn cynnal sesiwn i griw oedd ar gwrs yn Nant Gwrtheyrn, gweler enghraifft:

"Dim ond gair i ddiolch yn fawr iawn i ti am drefnu prynhawn Mercher, roedd [y tiwtoriaid] yn eich canmol chi'n fawr ac roedd y dysgwyr hefyd wedi mwynhau. Rwy'n gwerthfawrogi'n arw eich bod wedi rhoi o'ch amser iddyn nhw."

Mae'r **Gwasanaeth Iechyd, Diogelwch a Llesiant** wedi derbyn adborth cadarnhaol gan reolwyr am gael cwrs IOSH yn y Gymraeg. Mae cael yr hyfforddiant yma ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg yn gam pwysig iawn i hyrwyddo'r iaith Gymraeg mewn maes technegol.

Rhwystrau:

Diffyg argaeledd darpariaeth yn y Gymraeg gan bartneriaid yn y sector gyhoeddus megis WLGA a Heddlu Gogledd Cymru. Mae'r diffyg yma yn golygu ein bod ni fel sefydliad yn cael gwaith ychwanegol i sefydlu ffordd amgen o weithio byth a beunydd. Mae'r maes hyfforddiant yn un enghraifft.

Gweler y **Gwasanaeth Caffael** fod busnesau ddim yn edrych ar fersiwn Gymraeg o dendrau ac yn dueddol o ymateb mewn Saesneg. Mae rheoliadau, templedi a chanllawiau caffael yn dueddol o cael ei cynhyrchu yn Saesneg, cost ac amser cyfieithu, costau uwch o gael systemau/gwasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg, ddadl bod llai o risg cael cytundeb uniaith. Yn ogystal dyw rhai o'r systemau ddim yn rhwydd i'w defnyddio ac ymdeimlad o ddyblygu gwaith.

O ran y **Gwasanaeth Dysgu a Datblygu'r Sefydliad** ar Tim Talent a Phrentisiaethau yn benodol Am ddwy flynedd yn olynol, mae'r ganran sy'n dymuno astudio drwy gyfrwng y Saesneg wedi aros yn 80.0%, gyda 20.0% yn dymuno astudio drwy'r Gymraeg. Er bod gwelliant wedi bod yn y ddarpariaeth Gymraeg, nid yw hyn eto wedi arwain at gynnydd yn y galw am astudio drwy'r Gymraeg. Mae ein cyrhaeddiad ni fel Tîm Talent a Phrentisiaethau yn gyfyngedig, yn ddelfrydol mae angen pwynt canolog a sefydlog o fewn y cyngor sydd gyda chysylltiad â dylanwad dros aelodau ar draws y cyngor sy'n astudio'n seiliedig ar waith, i sicrhau gwelliant.

Ar gyfer sgiliau iaith mae rhwystr o ran cywirdeb sata sgiliau iaith staff mae problemau wedi bod gyda'r data ers mis Mai 2025. Er eu datrys cododd mwy o broblem ond mae TG wedi cadarnhau fis Rhagfyr 2025 fod popeth yn iawn ar hyn o bryd. Mae swm y data sydd wedi'i gasglu bellach yn golygu fod y system TG yn cael ei gorlwytho. Canlyniad hyn ydi bod y gwasanaeth TG wedi atal y gallu i dynnu adroddiadau cynhwysfawr o'r adran 'Sgiliau Iaith Staff' yn MoDS. Gan y bydd system newydd yn cael ei defnyddio erbyn diwedd y flwyddyn ni fydd gwaith datblygol yn cael ei wneud yn y cyfamser.

Gwelodd y **Gwasanaeth Ymchwil a Gwybodaeth** y drefn o enwi ardaloedd ystadegol ('Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is' neu 'LSOAs') yn rhwystr gan fod y drefn o enwi yn anghyson rhwng y Gymraeg a'r Saesneg, ac anodd paru data efo'i gilydd gan fod gwahanol setiau data yn gallu defnyddio gwahanol fersiynau o'r enwau. Dros y flwyddyn ddiwethaf fe wnaethom weithio gyda Llywodraeth Cymru i gytuno un set o enwau ar eu cyfer, sy'n defnyddio'r enw Cymraeg ar ardaloedd (a gan geisio eu gwneud yn fwy ystyrion i bobl leol hefyd). Gwelwyd budd hyn yn ddiweddar pan gyhoeddwyd Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2025 yn defnyddio'r enwau newydd Cymraeg yma ar gyfer Gwynedd.

Mae'r **Gwasanaeth Iechyd, Diogelwch a Llesiant** wedi gweld rhwystr mewn cyfyngiadau technegol ar rai platfformau hyfforddiant rhyngwladol sy'n anodd eu cyfieithu'n llawn.

Nodai'r **Gwasanaeth Gofal Cwsmer a Chofrestru** oherwydd deddfwriaeth nid yw'n bosib ar hyn o bryd i drigolion gofrestru yn uniaith Gymraeg. Mae trafodaethau yn mynd rhagddo er mwyn pwysleisio'r pwysigrwydd o roi dewis i drigolion ym mha iaith hoffem gofrestru digwyddiadau. Derbynnir cwynion gan gwsmeriaid nad oes modd iddynt gofrestru digwyddiadau genedigaeth yn y Gymraeg, mae rhain yn cael eu cyfeirio i'r Swyddfa

Gofrestru Gyffredinol gan mai'r ddeddfwriaeth sydd yn rhwystro hyn a nid trefniadau'r Cyngor.

Nid yw'r ddarpariaeth Gymraeg ar wefan bathodynnew glas direct.gov yn dda iawn. Mae hyn wedi'i godi gyda Llywodraeth Cymru yn hanesyddol yn golygu nad ydym yn hyrwyddo hunan wasanaeth bathodyn glas ar wefan y Cyngor.

Mae gan y Gwasanaeth Cofrestru gyda rhai ffurflenni sydd wedi'u darparu gan y Swyddfa Gofrestru Gyffredinol yn uniaith Saesneg. Mae hyn wedi'i ei adrodd i'r Swyddfa Gofrestru Gyffredinol. Mae ceisio cael y Swyddfa Gofrestru Gyffredinol i ddarparu ffurflen ddwyieithog ar wefan direct.gov yn anodd iawn.

Adroddiad yr adran i Bwyllgor Iaith 2025:

[Adroddiad Adran Gwasanaethau Corfforaethol.pdf](#)